

Handelingsgericht Samenwerken

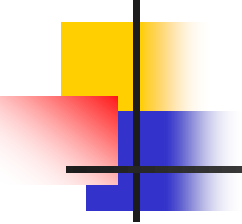

Onderwijsnetwerk

28 september 2020 , 9.00 – 12.00 uur

**Noëlle Pameijer (kinder & jeugd/GZ-
psycholoog, SWV Unita Hilversum e.o.)**

**Anita Gelmers (moderator, Passend
Onderwijs Almere), in samenwerking met:
Annemarie Kranenburg, Brechtje Dantuma,
Judith Kooiker, Henriët Speth & Laura de
Adelhart Toorop**

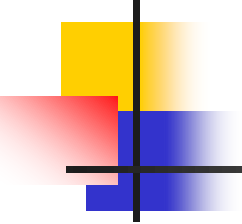

Hetty Vlug
(directeur/bestuurder)

WELKOM & OPENING
Onderwijsnetwerk

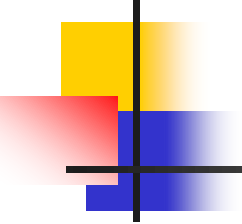
passend
LONDERWIJS
almere

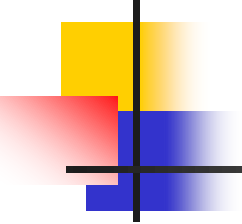
Anita Gelmers (moderator)

1. Hoeveel mensen vanuit verschillende doelgroepen/instanties (voorschools, PO en VO, jeugdzorg e.d.)
2. De aanleiding, de bedoeling, de doelen
3. Aan het einde een plan maken: wat ga ik uitproberen, waarom, hoe en met wie? Noteer dus alvast wat je aanspreekt!
4. Technisch: camera aan, microfoon uit, vragen via chat, hoofdsessie & deelsessies e.d

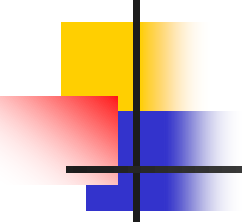
Doelen vanochtend

- Kennis handelingsgericht samenwerken
 - Waarom? Wat betekenen de 7 uitgangspunten voor onze samenwerking?
 - Hoe verloopt een handelingsgericht multidisciplinair overleg idealiter?
- Inspiratie & voorbereiding werkbijeenkomsten (2020/2021): wat gaan we in de tussentijd al eens uitproberen?

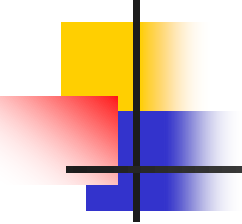
Opzet (1)

- Voorbereiding (lezen + reflectie): waarom?
- Deel 1, theorie uitgangspunten met praktijkvoorbeelden. Wat spreekt me aan, wat doe ik al en wat nog niet?
- Deel 2, Werkwijze in stappen: Hoe? Van voorbereiding t/m evaluatie MDO

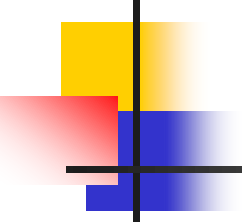
Opzet (2)

- Deel 3, Samenwerkingsopdracht in groepen (voorschools, PO, VO + 3 x ketenpartners): aan de hand van leidraad voorzitter aantal vragen bespreken
- Afronding: Maak een plan! Wat ga jij alvast uitproberen als voorbereiding op eerste werkbijeenkomst (november/december)?

Opdracht 1 (voor jezelf)

- Als je hoort 'Handelingsgericht Samenwerken' in een multidisciplinair overleg (MDO), waar denk jij dan aan?
- Kun je het al visualiseren/tekenen?
- Welke vraag heb je voor vanochtend?
- Noteer die voor jezelf!

Twee voorbeelden

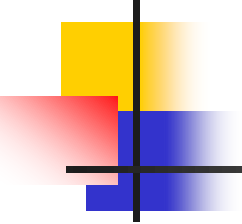
- Als ik aan handelingsgericht samenwerken denk, dan denk ik aan
- Marijke
- Sanna

Lezing, deel 1: Uitgangspunten handelingsgericht samenwerken

1. Doelgericht werken en evalueren
2. Onderwijs/opvoedbehoeften kind
3. Ondersteuningsbehoeften leraren en ouders
4. Wisselwerking en afstemming (integraal)
5. Positieve factoren kind, onderwijs en opvoeding
6. Samenwerking ouders, leraren, kind, OW en JH
7. Systematische werkwijze & transparantie

Gebaseerd op onderzoek, praktijkervaringen en beroepscode⁹

Basisattitude

- Van 'schuld' bij leerling/kind/jongere, ouders, collega → als professional in spiegel kijken: wat kan **ik** doen zodat het hen/ons wél lukt?
- Van probleemgericht praten *over* → oplossingsgericht handelen *met*
- OEN en OMA
- Steeds feedback op de samenwerking, 'het elke dag iets beter willen doen'

Houvast in samenwerking = effectieve feedback & groeitaal

1. Feed up: Waar willen we samen heen (**doel**):
wat zien/horen/merken we dan? **Afspraken!**
2. Feedback: hoe staan we ervoor? Hoe dichtbij
ons doel zijn we **al**? **Tops! Complimenten**
2. Feed forward: wat is de volgende stap? hoe
verder om **nog** dichterbij ons doel te komen;
wat kan ik doen zodat ...? **Tips! suggesties**

Doorontwikkelen Samenwerking (behoud én verbeter) = leren van & met elkaar

Balend leren

Leren van missers

*Fouten = kansen
om van te leren!*

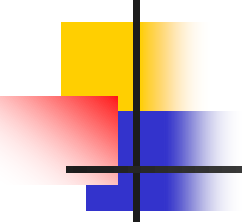
Stralend leren

Leren van
succes -
ervaringen

Tussentijds: notities in reflectieschema (chat)

Uitgangspunten en jouw rol in de samenwerking. Feed up: wat is waardevol en belangrijk in mijn werk?	Wat heb ik al HG gedaan? Feed back	Wat kan meer HG? Feed forward
1. Doelgericht werken?		
2. Onderwijs/opvoedbehoeften?		
3. Leerkracht/docent doet ertoe; hun ondersteuningsbehoeften?		
4. Wisselwerking & afstemming		
5. Positieve benutten		
6. Samenwerken met elkaar, kinderen/jongeren & ouders		
7. Systematisch & transparant		

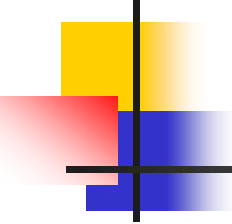

1. Doelgericht werken (oplossingsgericht)

! Twee soorten doelen in MDO:

1. Doelen MDO (**procesdoelen**): Vragen van deelnemers (beslissing nemen)? Wat is daarvoor nodig? Als we weten dat .., dan kunnen we ...
2. Doelen kind/jongere, onderwijs en opvoeding (**inhoudelijke doelen**): Waar willen we naar toe met leerling/kind/jongere, onderwijs en opvoeding: wat zien & horen we dan?

En: we doen geen onderzoek, tenzij

2. Onderwijs/opvoedbehoeften van leerling/kind/jongere/cliënt

Wat heeft hij/zij nodig om **doel** te halen:

- Instructie/uitleg ...
- Opdrachten/leeractiviteiten ...
- Andere kinderen/jongeren ...
- Leerkracht/docenten ...
- Ouders ...
- Professionals rond kinderen en gezinnen in Almere die samenwerken aan ...

Multidisciplinair overleg: deze leerling heeft ... nodig

Hebben meer leerlingen dit nodig?

Want ... of ... → hetzelfde nodig

Zou het goed/passend zijn voor alle leerlingen?

Essential for one, beneficial for all (Hargreaves & Fullan, 2015)

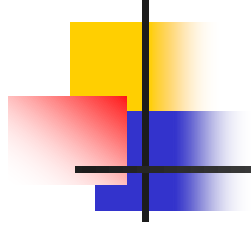

Impact van onze taal: wie is welkom?

- Joost: heeft ADHD, is hyperactief, heeft ODD, gaat discussies aan, pikt instructies onvoldoende op, ruzies in pauzes en op gang, ouders zijn erg druk, komen zelden op besprekingen op school
- Joris: een energieke enthousiaste jongen, heeft behoefte aan autonomie, een leerkracht/docent nodig die gedragsregels consistent hanteert, korte opdrachten, beweging tussendoor, toezicht pauze, ouders betrokken, werken beiden, hebben een herinnering nodig, dan komen ze op afspraken op school
- Filmpje stop labelling children (link 1 in de chat, 1.52)

3. Leerkracht/docent doet ertoe

Leerkracht/docent maakt t verschil: afstemming van aanpak op onderwijsbehoeften: lukt het?

Hij/zij maakt verschil, kan ontwikkeling leerling gunstig beïnvloeden (vooral voor kwetsbare kinderen & jongeren die extra begeleiding nodig hebben)

Relatie leerkracht/leerling cruciaal (Koomen & Verschueren; Hattie): 0.72 (zeer effectief)

VO: wie is je favoriete docent? Vertel!

Filmpje: dear teacher (link 2 in chat, 1.52)

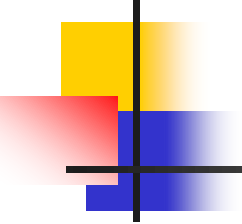

De leerkracht
doet ertoe!

Weerzien na
eerste week
thuis door
Corona ...

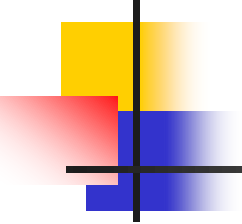
Met dank aan
Feline (SBO)

Ondersteuningsbehoeften leerkracht/docent

Van onderwijsbehoeften leerling/kind/jongere
→ ondersteuningsbehoeften van leerkracht,
docent of mentor: wat heeft hij/zij nodig om
deze leerling de gewenste aanpak te bieden?

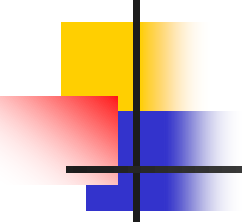
- Kennis ...
- Vaardigheden ...
- Ondersteuning ...
- Professionals rond kinderen en gezinnen in
Almere die samenwerken aan ...

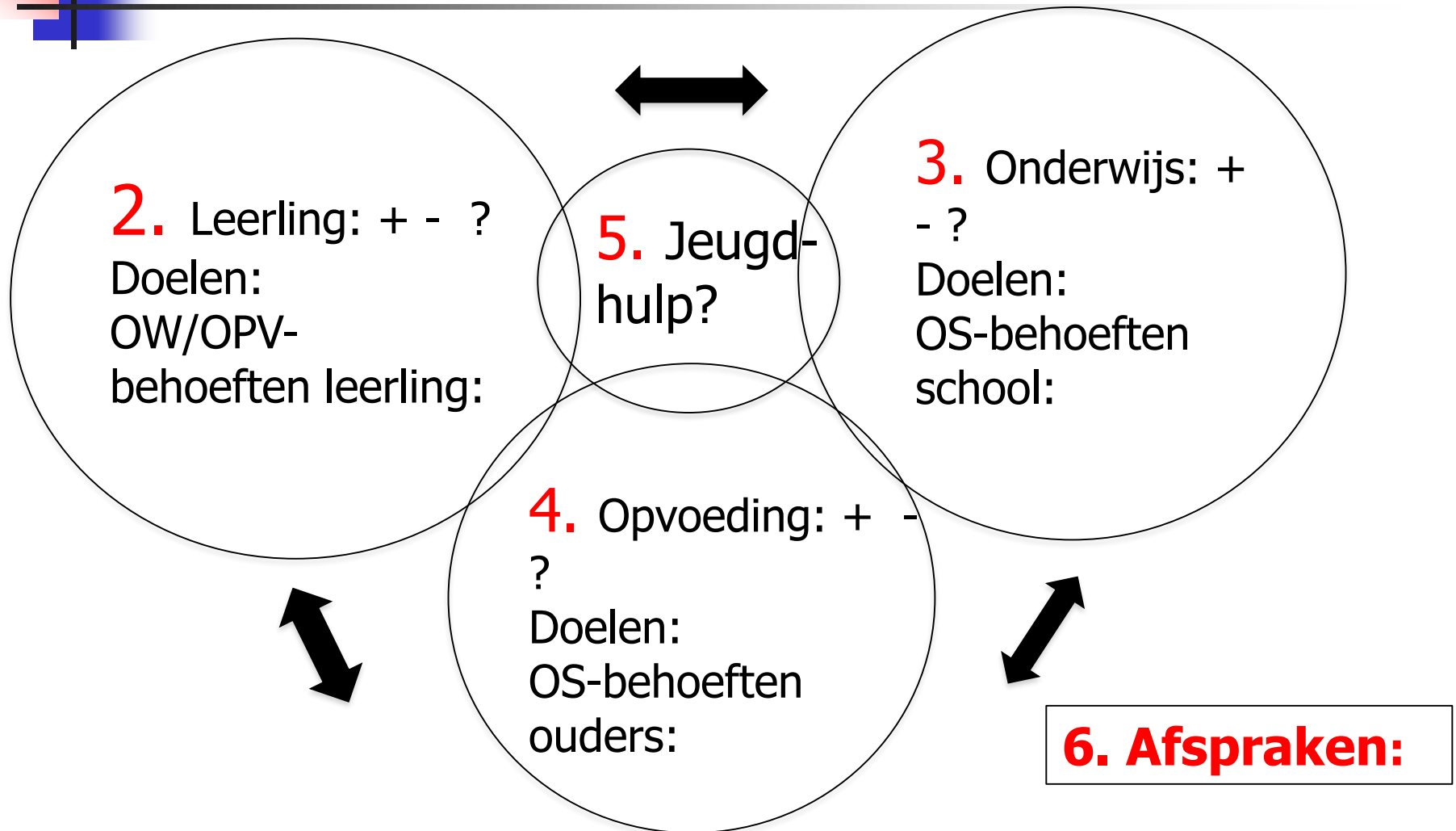
4. Wisselwerking en afstemming (transactioneel, systeem, context)

Dit kind/deze jongere in deze groep/klas bij deze leerkracht/mentor op deze school en van deze ouders/verzorgers (5x al goed/nog moeilijk):
wisselwerking en afstemming

- Hoe kunnen **WIJ als professionals** goed aansluiten bij aanpak op school en thuis? Observaties & gesprekken!
- Samen met school, ouders en kind: inzicht krijgen in situatie (**cirkels & pijlen**)

1. Vragen ouders, kind/jongere, school en professionals onderwijs en jeugdzorg:

Voorbeeld: HGW/HGD-cirkelgesprek

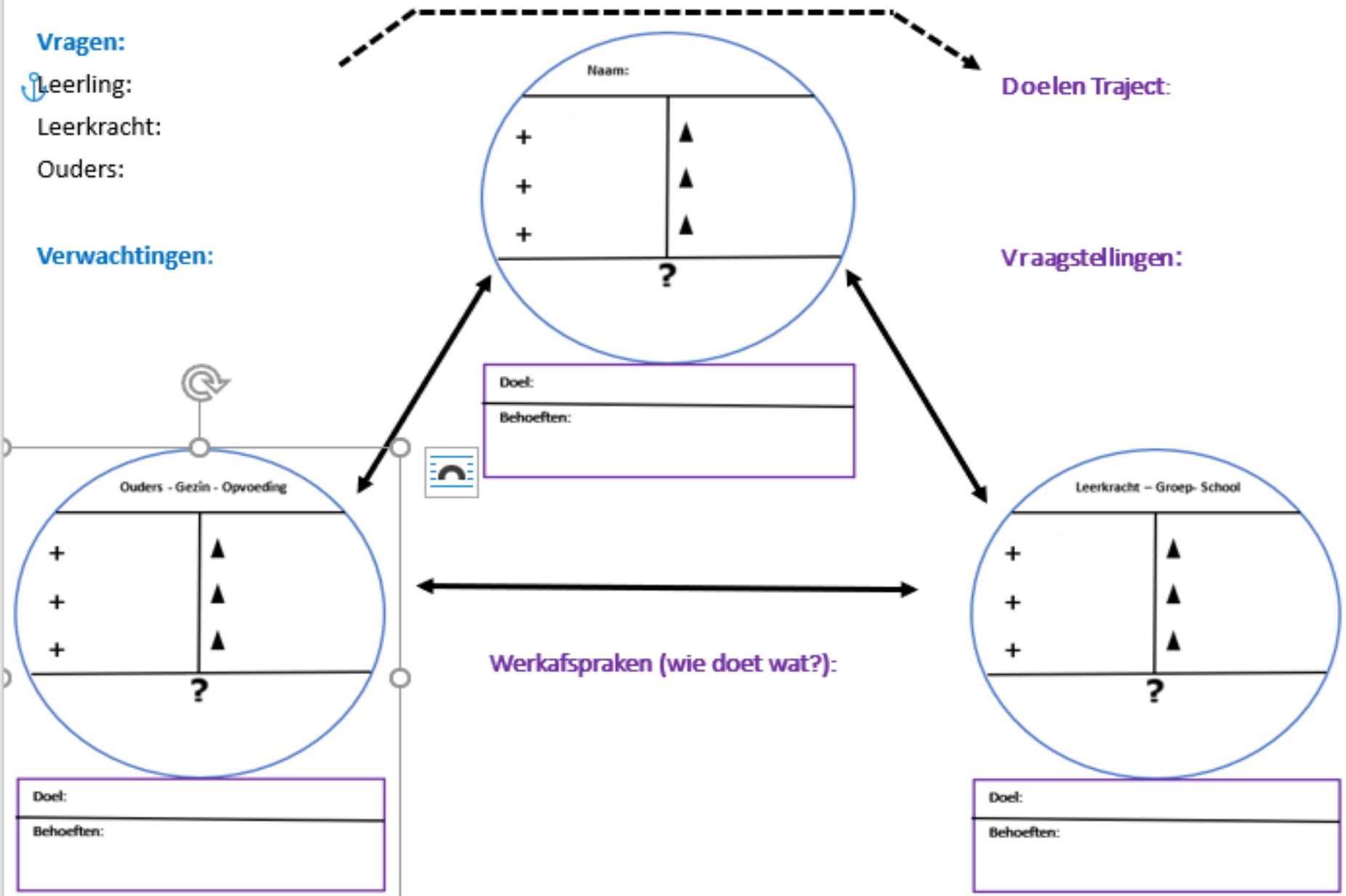
Vragen:

Leerling:
Leerkracht:
Ouders:

Verwachtingen:

Doelen Traject:

Vraagstellingen:

Voorbeeld cirkelgesprek

Vragen:

Leerling:

Leerkraft: Hoe kunnen we A. helpen zich beter te concentreren tijdens lessen?

Ouders: Hoe kan ik A. thuis motiveren voor (school) taken?

Verwachtingen:

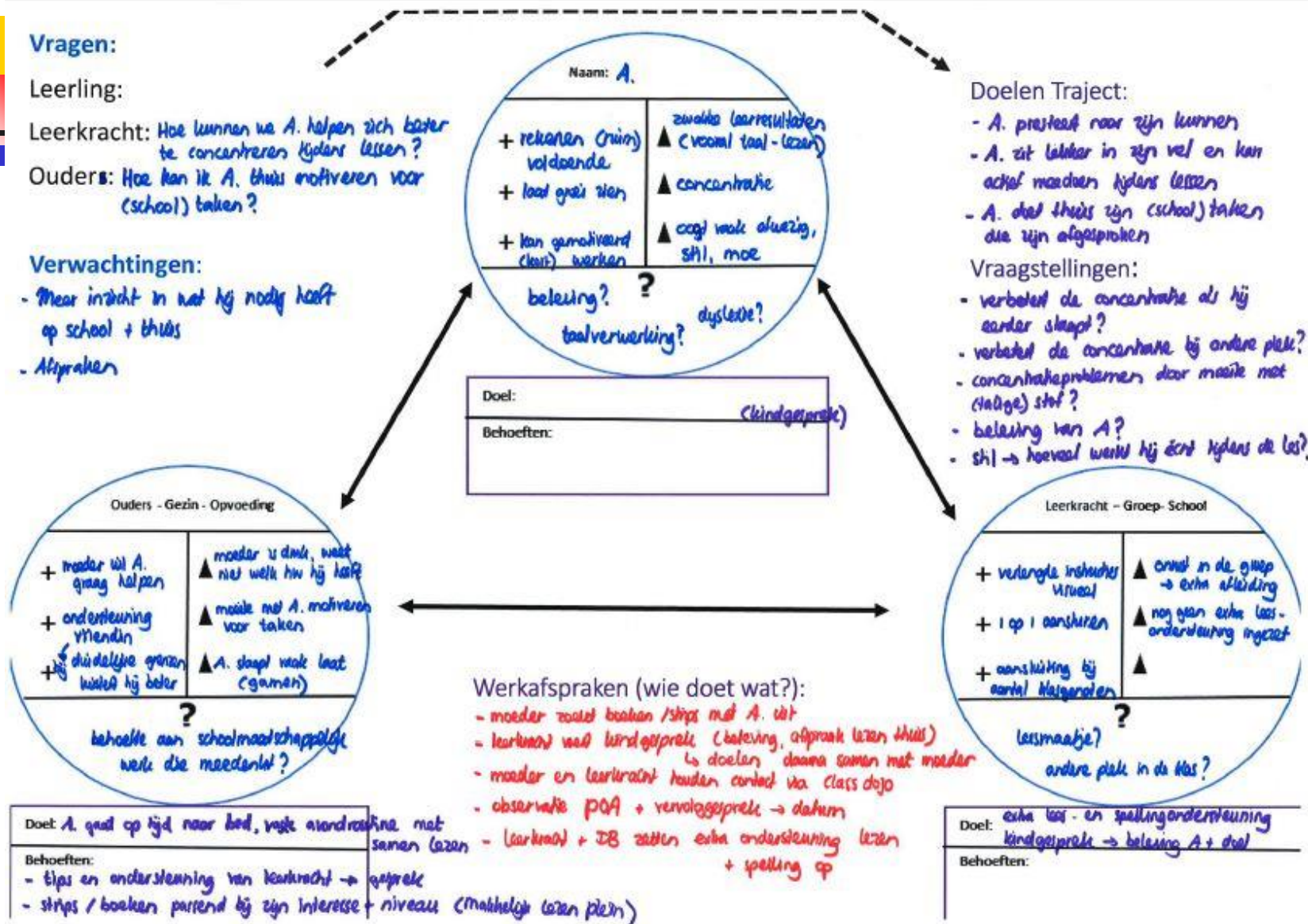
- Meer inzicht in wat hij nodig heeft op school + thuis
- Afspraken

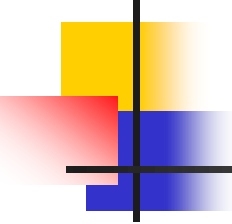
Doelen Traject:

- A. presteert naar zijn kunnen
- A. zit lekker in zijn vel en kan actief meedoen tijdens lessen
- A. doet thuis zijn (school) taken die zijn afgesproken

Vraagstellingen:

- verbeterd de concentratie als hij eerder slaapt?
- verbeterd de concentratie bij andere plek?
- concentratieproblemen door moeite met (lees) stof?
- belemmering van A?
- shi → hoeveel werkt hij écht tijdens de les?

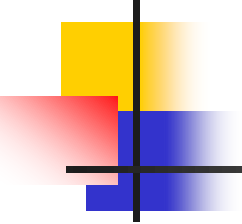

5. Aandacht voor positieve

De sterke kanten van kind, leraar, groep/klas, school & ouders (5x): zoek ze, zie/hoor ze, benoem ze, schrijf ze op en benut ze (5x)

- Wanneer gaat het wel goed? Uitzonderingen
- Talenten en belangstellingen
- Protectieve (beschermende) factoren
- Kader voor 'complimenten'
- Empowerment
- Samenwerking verbetert enorm!

6. Samenwerking

We praten met elkaar, kind/jongere, school en ouders. MDO: rollen en wie beslist waarover?

Belangen kind/jongere centraal = gedeeld belang

- Leraar/mentor, IB/zoco/teamleider/directie = onderwijsprofessionals/onderwijs
- Ouders & kind = ervaringsdeskundigen, opvoeding
- Professionals: specialist & samenwerkingspartner
- School, ouders en kind: denken & doen mee

We denken met elkaar mee, maar
gaan niet op elkaars stoel zitten

Ouders: schakel onderwijs & zorg, jeugdhulp, welzijn!

Effecten ouderbetrokkenheid (Marzano, 2009; Hattie, 2013, Mitchell, 2014):

- Hoger welbevinden op school
- Minder verzuim
- Betere leerprestaties
- **Minder gedragsproblemen**

En: grotere tevredenheid ouders

En: leerkrachten meer plezier in werk

Ouderbetrokkenheid: kans om samen te werken!

Onderwijsondersteunend gedrag: onderwijs & jeugdhulp!

1. Opvoedgedrag van ouders

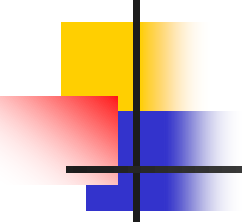
- Op tijd naar bed, gezond eten, geen drugs/alcohol, op tijd op school, geen verzuim
- Beleid TV en computer, lezen, bibliotheek e.d
- **Achter school staan, aanpak leraar ondersteunen, compliment geven (dan weet school dat ze goed bezig zijn)**

2. Betrokkenheid van ouders bij school

- Belangstelling tonen, goed gedrag op school waarderen
- Thuis gewenst gedrag extra oefenen
- Komen op gesprek op school, meedenken bij aanpak kind

3. Verwachtingen van ouders: hoog maar realistisch

Ondersteuningsbehoeften van ouders

Van opvoedbehoeften kind → ondersteunings -
behoeften: wat hebben deze ouders nodig om
hun kind de gewenste aanpak te bieden?

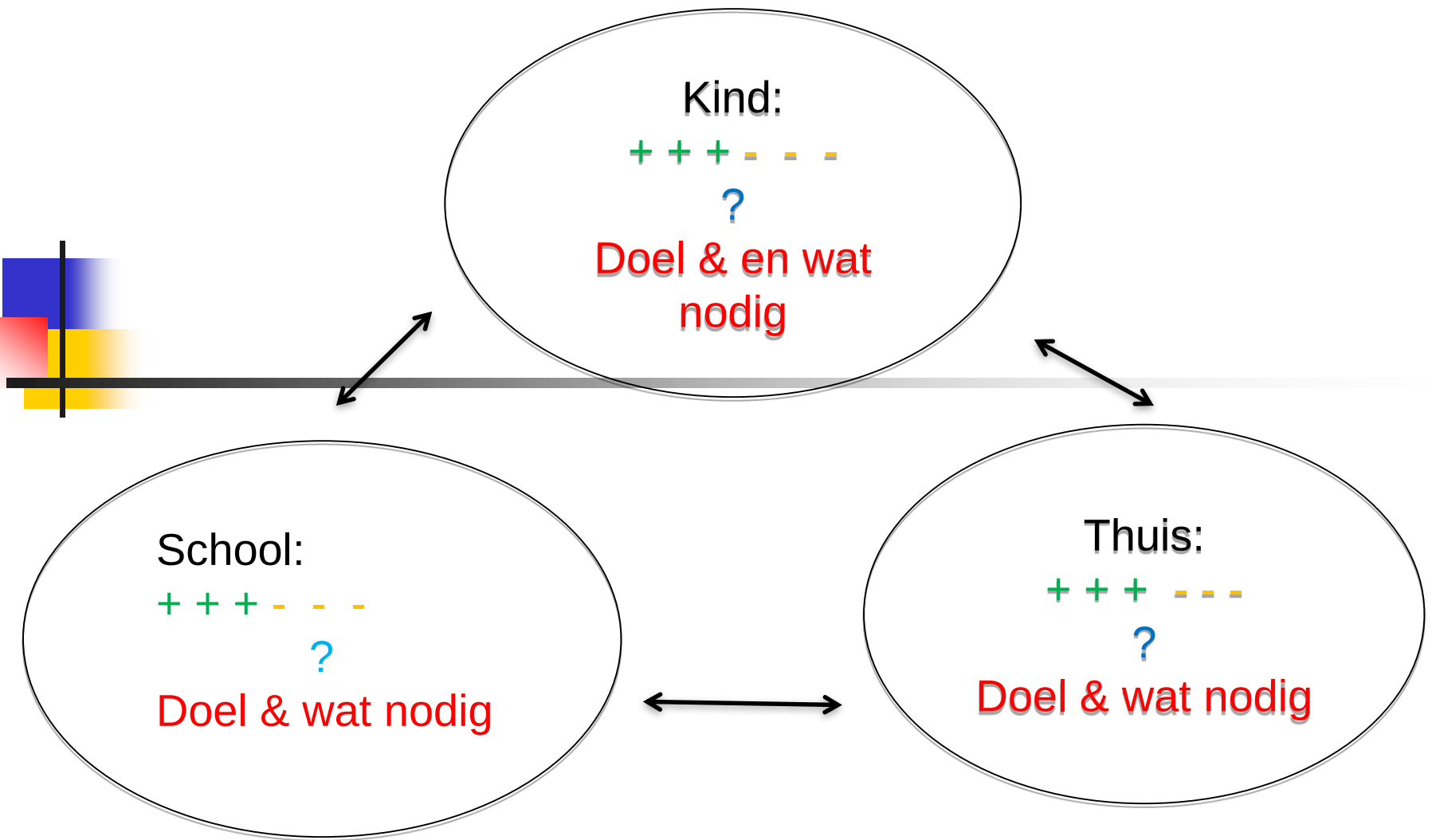
- Kennis ...
- Vaardigheden ...
- Ondersteuning ...
- Professionals rond kinderen en gezinnen in
Almere die samenwerken aan ...

Samenwerken: waarom altijd gesprek kind/jongere

- IVRK, artikel 12: recht om gehoord & betrokken te worden (ongeacht leeftijd!)
- Leerlingen hebben informatie die hun leraren en ouders *niet* hebben (Van Aken)
- Hun oplossingen blinken uit in eenvoud
- Ze krijgen meer grip op gedrag en leren → gemotiveerder voor eigen doelen (Hattie)
- Relatie met leraar verbetert (Hattie)

Situatie met ouders en kind bespreken (nieuw boek voor ouders 'Je kind met plezier naar school', Pameijer, 2020)

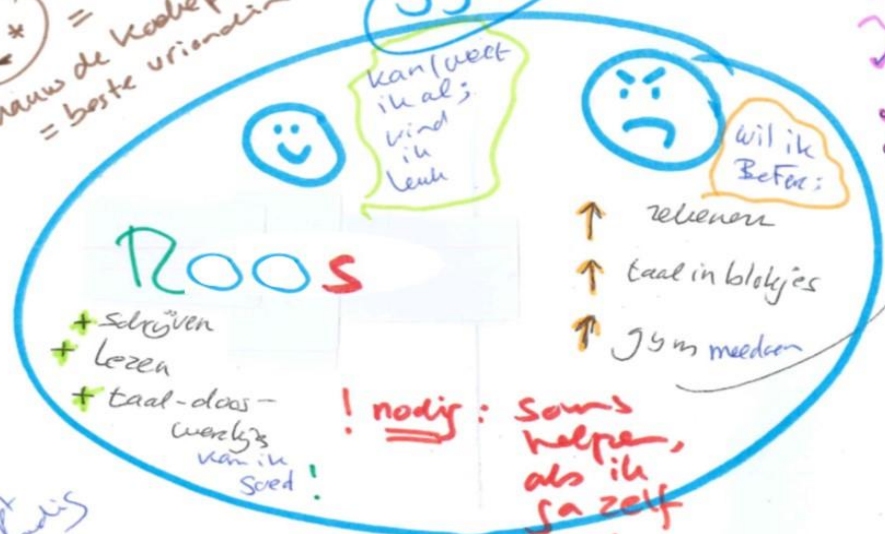

3 cirkels met meisje van 8 : de essentie in haar woorden!

8 nov 2010
Kind-geprc

= Maww de koelepaw
= beste vriendin

Jij!

Nodig van juf?

- ✓ rustiger, niet zo snel
 - ✓ meer uitlog!
 - ✓ Langzamere praten
 - ✓ meer tijd (men rust) → niet vader!
- doorgaan met:
- alles telt en
- taal in blokjes, dat helpt allebei

Waarom Roos:
- waarom geprc?
- wie gaat helpen?

Afspraak - Roos
+ Nülle:
samen telming met juf
en meeder vertellen
mag dit? R. vertelt, helpt als nodig

M = moeder
Dk = leerkracht

Belangrijk:

- ↑ moeder niet boos op juf!
- ↑ soe-ruzie juf-mdr!

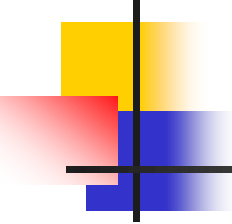
Tip: v. ek
zachte stem
v. kaart + setje
same, hiker met lesjes swa!

✓ pauze: ruzie, ruzig voor andere kln, al ek schreeuw (rood, bang voor juffie)

"zich voor andere kln"

! Doorgaan met Squa !! Ipad

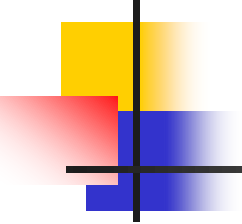

7. Systematiek & transparantie

We zeggen wat we doen (meta-communicatie)
en doen wat we zeggen

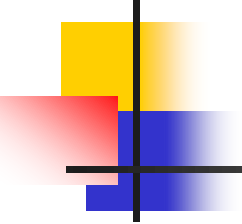
Stap voor stap & eigen formats → steun en
voorkomen van ‘fouten’ in besluitvorming

- Evidence based kennis toepassen
- Format is een middel, geen doel
- Voorkom herhaling en overschrijven
- Fasen HGD – cyclus → 3 stappen: HGD-light
= van overzicht → inzicht → uitzicht (deel 2)

Opdracht 2 (voor jezelf) + pauze

- Bekijk je aantekeningen die je maakte bij je voorbereiding en tijdens de presentatie (in reflectieschema)
- Wat spreekt je aan (en waarom), wat doe je al en wat nog niet?
- Is je vraag al beantwoord?

Lezing, deel 2:

*Multidisciplinair samenwerken
in een overleg: welke stappen?*

**Professionals voorschool, onderwijs,
JGZ, jeugdhulp, zorg en welzijn**

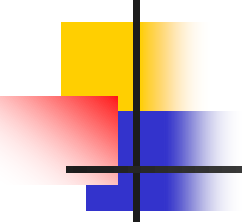
**+ ook kinderen/jongeren en hun
ouders/verzorgers?!**

Handelingsgerichte diagnostiek in onderwijs en jeugdzorg: 5 fasen

Fase 3 is over te slaan! **Geen onderzoek tenzij ...**

In MDO: “HGD-light” in 3 stappen

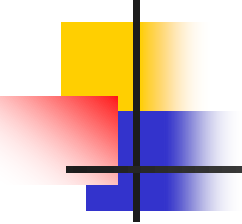
HGD light = samen 3 stappen (leren van/met elkaar)

1. Overzicht: wat weten we allemaal al?
Wat gaat al goed en moet nog beter?

2. Inzicht: hoe zou dat kunnen komen?

*Brainstorm → alleen onderzoek als
noodzakelijk voor uitzicht*

3. Uitzicht: wat gaan we DOEN? Doelen en
behoeften kind/jongere en opvoeders

Startopdracht deel 2

- Bekijk filmpje 'Filmimpressie MDO op de Lorentzschool' (4.27), [link 3 in de chat](#)
- Kijk/luisteropdracht: relateer aan de 7 uitgangspunten: wat zag/hoorde je en wat miste je? Wat zou **jij** anders zeggen, vragen of doen?

Werkwijze MDO (a.d.h.v. Casus filmpje)

School, ouders, leerling vullen aanmeld-formulier in (beknopt, steekwoorden, doel is voorbereiding professional, verder in MDO)

Reden van aanmelding en vragen?

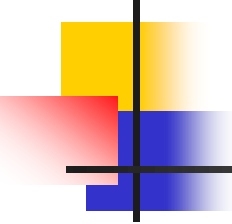
Plannen: wie erbij?

Iemand uit netwerk?

Toestemming?

'Gouden mailtje'!

De stappen

1. Doelen overleg: vragen & beslissingen?
Wie wil wat weten? Zet op flap/A3
2. Informatie format aanvullen (**overzicht**)
3. Analyse (**inzicht**): kind, onderwijs & opvoeding? Verklaren/begrijpen
4. Doelen en behoeften (**uitzicht**): kind, onderwijs & opvoeding?

Hoe doelen behalen?

5. Onderwijs/opvoedbehoefte kind:

- Instructie/uitleg/feedback ...
- Opdrachten/activiteiten
- Andere kinderen ..
- Leerkracht die ...
- Ouders die ...
- Professionals rond kinderen en gezinnen in Almere die samenwerken aan ...

Vervolg

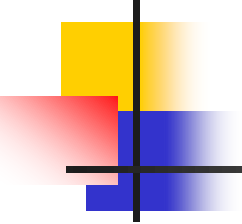
6. Ondersteuningsbehoeften school & ouders
Kennis, vaardigheden, hulp bij...
 - Professionals rond kinderen en gezinnen in Almere die samenwerken aan ...
7. Antwoorden vragen? Beslissing te nemen?
8. Afspraken & hoe verder: voortgang, monitoring, evaluatie
9. Evaluatie: tops & tips voor professionals !

Samenwerkingsopdracht

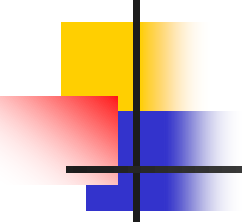
Leidraad voorzitter (chat): 4 vragen

1. Bespreek leidraad voorzitter/gespreksleider: wat spreekt aan en wat niet?
2. Hoe lukt het jullie om ouders te betrekken?
3. In hoeverre/hoe is iedereen vooraf geïnformeerd over doelen van het overleg?
4. Hoe bewust denk je na over de gewenste deelnemers aan overleg? Hoe weet je dit te beperken tot de kern?

Zo meteen weer plenair voor de afronding!

- Wat heeft uitwisseling opgeleverd voor je handelen komende periode? Wat neem je mee? Maak eigen plan! **TEKEN JE PLAN** 😊
- Wat ga jij alvast uitproberen als voorbereiding op eerste werkbijeenkomst (november/december)?
- Denk aan: doel, waarom, met wie, wanneer, hoe, evaluatie?

Anita: afronding

- Enkele mensen vertellen over hun plan en laten tekening zien
- Vooruitblik: informatie over de werkbijeenkomsten
- Terugblik bijeenkomst (doelen behaald?), evaluatie en afsluiting

Meer weten?

- Teams PO en VO: boeken HGW
- Psychologen/orthopedagogen:
HGD in Jeugdzorg en Onderwijs
- HGW voor ouders:
nieuwe versie 2020!

www.hgw-noelle-pameijer.nl
passendonderwijs-almere.nl